

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΕΝΑΣ ΘΑΣΙΟΣ ΕΛΛΗΝΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΕΠΙΕΙΤΑ (1893-1930)

Δημήτριος Κύρου

Ερευνώντας από το 1990 ανέκδοτες πηγές και τη (δημοσιευμένη) βιβλιογραφία για τη συγκέντρωση πληροφοριών, που αφορούν την εκπαίδευση στη Χαλκιδική, κυρίως στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, αλλά και αργότερα, έχω συγκεντρώσει πάμπολλες από αυτές, τις οποίες κατά καιρούς ανακοινώνω σε επιστημονικές Συνάξεις¹, όπως η παρούσα, ή τις δημοσιεύω σε διάφορα έντυπα².

Μερικές απ' αυτές τις πληροφορίες αναφέρονται σε έναν Θάσιο ελληνοδιδάσκαλο³, ο οποίος δίδαξε, κυρίως στη Χαλκιδική, στα τελευταία 20 σχεδόν

1. Συγκεκριμένα έχουν γίνει οι παρακάτω ανακοινώσεις-εισηγήσεις: 1) «Η Εκπαίδευση στη Χαλκιδική στα χρόνια της Τουρκοκρατίας - Μια πρώτη αναφορά σε αδημοσίευτο αρχαιακό υλικό» στο Συμπόσιο της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Τομέας Παιδαγωγικής - Ιστορικό Αρχείο Νεοελληνικής Εκπαίδευσης) με θέμα: «Η Εκπαίδευση στη Μακεδονία κατά την Τουρκοκρατία: Πρώτη προσέγγιση και απογραφή», Θεσσαλονίκη 1992, (πρόκειται να δημοσιευτεί στον β' τόμο των Πρακτικών του Συνεδρίου), 2) «Πληροφορίες για την Εκπαίδευση στη Χαλκιδική επί Τουρκοκρατίας από αδημοσίευτο αρχαιακό υλικό των περιοχών Νικήτης, Μεγάλης Παναγίας και του Αγ. Όρους», στο 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής με θέμα: «Η Χαλκιδική κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας», Ποσειδί 1995, (Δημοσιεύτηκε στα Πρακτικά του Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη 1998, σσ. 446-483) και 3) «Η Εκπαίδευση στον Πολύγυρο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας μέσα απ' τα ανέκδοτα αρχεία του Σχολείου και της Μητρόπολης Κασσανδρείας» στην Ημερίδα του Γυμνασίου-Λυκείου Πολυγύρου με θέμα: «Τα 100 χρόνια του Γυμνασίου Πολυγύρου», Πολύγυρος 1997, (θα δημοσιευθεί σε αυτοτελή έκδοση).

2. Βλ. Δημ. Κύρου 1) Η Εκπαίδευση στην Αρναία (Λιαρίγκοβη) στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και μια πρώτη αναφορά σε αδημοσίευτο αρχαιακό υλικό, στο περιοδικό «ΑΡΝΑΙΑ», τ. 18/1993, σσ. 6-11 και 2) Η Εκπαίδευση στη Βαρβάρα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, στην εφημ. «ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ», τ. 45/1999, σσ. 17-18.

3. Ελληνοδιδάσκαλοι ονομάζονταν οι δάσκαλοι εκείνοι που δίδασκαν και στα ελληνικά σχολεία, δηλ. στις γυμνασιακές τάξεις των Αστικών Σχολών.

χρόνια της Τουρκοκρατίας (1893-1912) και στα πρώτα χρόνια μετά την απελευθέρωση (μέχρι το 1923 τουλάχιστο) και λεγόταν Κωνσταντίνος Πετρίδης.

Θα σας παρουσιάσω τα βιογραφικά του και ιδιαίτερα την εκπαιδευτική (και όχι μόνο) πορεία του στη Χαλκιδική, κυρίως, αλλά και αλλού, με βάση ανέκδοτες, κυρίως, πηγές.

Ο Κωνσταντίνος Πετρίδης γεννήθηκε το 1866 στον Άνω Θεολόγο της Θάσου⁴. Γονείς του ήταν ο Πέτρος και η Θωμά⁵. Βαφτίστηκε τον ίδιο χρόνο με ανάδοχο κάποιον άγνωστο⁶. Όταν ήρθε στην κατάλληλη σχολική ηλικία (+1872) έμαθε τα πρώτα γράμματα (1872-1878) στην Αστική Σχολή του Άνω Θεολόγου⁷. Στη συνέχεια (1878-1881) σπούδασε στο Σχολαρχείο Αθηνών⁸ και στο Γυμνάσιο του Πειραιά⁹, από το οποίο αποφοίτησε το 1884 με απολυτήριο που έφερε τον βαθμό «άριστα», αφού στο μεταξύ και για ενάμισυ χρόνο, κατά τα σχολ. έτη 1881-1883, φοίτησε στη Θεολογική Σχολή Χάλκης (προφανώς στο γυμνασιακό τμήμα της)¹⁰.

Μετά την αποφοίτησή του από το Γυμνάσιο Πειραιά ανέλαβε διδακτικό έργο. Στην αρχή και για ένα χρόνο (πιθ. 1885-1886) δίδαξε στο χωριό Με-

4. Την πληροφορία για τον τόπο γέννησης του Πετρίδη καταγράφει ο Κώδικας του 1903, που θα αναφερθεί πιο κάτω. Είναι η μόνη πηγή που ονομάζει τον τόπο αυτόν «Άγιος Θεολόγος». Παντού αναφέρεται ως «Θεολόγος» (Άνω και Κάτω). Υποθέτω ότι η λαθεμένη καταγραφή οφείλεται σε ακουστική παρεξήγηση, δηλ. στο ότι ο Γραμματέας της Μητρόπολης Κασσανδρείας ρωτώντας τον Πετρίδη πού γεννήθηκε, ενώ πήρε την απάντησή «στον Άνω Θεολόγο», αυτός κατάλαβε «στον Άγιο Θεολόγο».

5. Δεν έχουμε άλλες πληροφορίες για τους γονείς του Κ. Πετρίδη.

6. Έτσι σημειώνεται στην πηγή της σημ. 4.

7. Για τη Σχολή αυτή βλ. *Κωνσταντίνου Δ. Τσιότα*, Το Χρονικό της κατασκευής των σχολείων του Θεολόγου στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, *Θασιακά*, τ. 2, Καβάλα 1985, σσ. 65-70 και Το κτίσμα που εστέγασε την ελληνική σχολή Θεολόγου, *Θασιακά*, τ. 4, Καβάλα 1987, σσ. 143-152 και Κων. Χιόνη, Το νησί της Θάσου τον 18ο και 19ο αιώνα και η παιδεία του, *Μακεδονική Ζωή*, τ. 95 (1974), σ. 24.

8. Δεν έχουμε πληροφορίες για το Σχολείο αυτό. Ίσως να πρόκειται για το τριτάξιο Γυμνάσιο, που ονομαζόταν και Σχολαρχείο.

9. Το Γυμνάσιο του Πειραιά άρχισε να λειτουργεί από το 1862 και το 1876 στεγάστηκε σε ιδιόκτητο κτίριο στην πλατεία Κοραή [βλ. *Γιάννη Ε. Χατζημανώλη*, Χρονικό της Πειραιϊκής πνευματικής ζωής (1835-1973), Πειραιάς 1973. Πρβλ. *Εγκυκλοπαίδεια ΥΔΡΙΑ*, τ. 43, σελ. 218].

10. Η Θεολογική Σχολή Χάλκης ιδρύθηκε το 1844 από τον οικουμενικό πατριάρχη Γερμανό Δ' στην Ι. Μονή Αγίας Τριάδος του νησιού Χάλκη των Προικονήσων, κοντά στην Κωνσταντινούπολη. Είναι ίδρυμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η φοίτηση είναι επταετής και περιλαμβάνει δύο τμήματα: το γυμνασιακό (τρία χρόνια) και το θεολογικό (τέσσερα χρόνια). Η λειτουργία της διεκόπη το 1971 από τις τουρκικές αρχές. (Περισσότερα βλ. *Α. Μέξη*, Η εν Χάλκη Ιερά Θεολογική Σχολή, πρβλ. *Εγκυκλοπαίδεια ΥΔΡΙΑ*, τ. 27, σ. 165-166).

γίστη του ομώνυμου νησιού της Δωδεκανήσου (του γνωστού Καστελόριζου)¹¹ και κατά το σχολικό έτος 1886-1887 δίδαξε στο χωριό Παναγία της Θάσου¹².

Μή ικανοποιημένος, φαίνεται, από τις γνώσεις του επιδόθηκε αμέσως μετά σε ανώτατες σπουδές. Σύμφωνα με τις πηγές «εισήχθη εις τήν Φιλοσοφικήν Σχολήν¹³ επί δύο ἔτη» (πιθ. τα έτη 1887-1889) «και εἶτα ἠσπάσθη τήν Νομικήν¹⁴ επί 4 ἔτη ἀποφοιτήσας ἐξ αὐτῆς ἄνευ ἐξετάσεων» (πιθ. τα έτη 1889-1893).

Μετά την αποφοίτησή του από τη Νομική Σχολή ανέλαβε και πάλι το διδακτικό του έργο, που είχε διακόψει για έξι χρόνια (1887-1893).

Όλες τις παραπάνω πληροφορίες και μερικές από τις επόμενες, όπως θα αναφερθεί στην οικεία θέση, αντλούμε από τον ανέκδοτο Κώδικα του 1903¹⁵

11. Η Μεγίστη είναι το μοναδικό χωριό του νησιού και ανήκει στην επαρχία Ρόδου του νομού Δωδεκανήσου (υψ. 10 μ.). Για το Σχολείο της δεν έχουμε πληροφορίες.

12. Το χωριό Παναγία είναι κοινότητα της επαρχίας Θάσου του Ν. Καβάλας και βρίσκεται σε υψόμετρο 230 μ. Με το νόμο «Καποδίστρια» υπάγεται στο Δήμο Θάσου, ως δημοτικό διαμέρισμα. Άλλη πληροφορία για την υπηρεσία του Κ. Πετρίδη στο σχολείο της Παναγίας δεν έχουμε. Ο εγγονός του Σταμάτης Πετρίδης του Πέτρου (γιος του αδελφού του Σταματίου), που ζει στον Άνω Θεολόγο (σε μεγάλη ηλικία), σε συζήτηση που είχα μαζί του στο σπίτι του, πριν την ανακοίνωσή μου (την Κυριακή 19/9, μου είπε ότι ο Κ. Πετρίδης δίδαξε μόνο στο σχολείο του Θεολόγου στη Θάσο και για λίγο χρονικό διάστημα και μετά έφυγε με επεισοδιακό τρόπο. Συγκεκριμένα είχε σκοτώσει κάποιον εφοροεπίτροπο, γιατί δεν του πλήρωναν το μισθό του και συνελήφθη από τους Τούρκους, αλλά με τη βοήθεια των αδελφών του, που φιλοδώρησαν τους Τούρκους, φυγαδεύτηκε και εξαφανίστηκε, χωρίς να δώσει από τότε σημεία ζωής στη Θάσο.

13. Πρόκειται για τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, η οποία ιδρύθηκε το 1837.

14. Πρόκειται για τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, η οποία ιδρύθηκε επίσης το 1837.

15. Ο Κώδικας του 1903 γράφτηκε το έτος 1903/1904. Είναι χειρόγραφος, διαστ. 29×14 εκ., και έχει 122 σελίδες. Στις πρώτες ένδεκα σελίδες πρωτοκολλούνται διάφορα έγγραφα της Μητρόπολης και στις επόμενες σελίδες καταγράφονται οι εκκλησίες, τα εξωκλήσια και παρεκκλήσια, οι ιερείς-εφημέριοι, οι μοναχοί, τα σχολεία, οι δάσκαλοι, ο αριθμός των μαθητών, τα κτήματα των εκκλησιών και των σχολείων, τα αγιορείτικα μετόχια, τα σιφλίκια, οι συνοικίες-μαχαλάδες κ.ά. Μια πρώτη παρουσίαση του Κώδικα έκανε ο ιστοριοδίφης δικηγόρος του Πολυγύρου Στέφανος Κότσιανος (βλ. σχετικά Στεφάνου Κοτσιάνου, Τρεις ανέκδοτοι Κώδικες της Ιεράς Μητροπόλεως Κασσανδρείας, στα Πρακτικά του 1ου Πανελληνίου Συμποσίου Ιστορίας και Αρχαιολογίας Χαλκιδικής, της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής, Πολύγυρος 1984, σσ. 50-53), ενώ ετοιμάζεται η έκδοσή του από τον γράφοντα και τον αρχαιολόγο-ιστορικό ερευνητή κ. Ιωακείμ Παπάγγελου. Οι πληροφορίες καταγράφονται στη σελ. 31, όπου γίνεται αναφορά στα βιογραφικά του στοιχεία (σε επόμενες σελίδες ακολουθούν βιογραφικά άλλων δασκάλων της Ορμύλιας).

Μερικές από τις πληροφορίες αυτές είναι ασαφώς διατυπωμένες και δημιούργησαν στους ερευνητές (που ανέτρεξαν στον Κώδικα) προβλήματα στο βιογραφικό και εκπαιδευτικό χρονολόγιο του Κων. Πετρίδη¹⁷. Πιστεύω ότι η παρούσα εισήγηση-ανακοίνωση λύνει σχεδόν όλα τα προβλήματα αυτά και τακτοποιεί τις σχετικές χρονολογίες¹⁸.

Κατά τα σχολ. έτη 1893-1895 ο Κ. Πετρίδης δίδαξε, έχοντας και καθήκοντα Διευθυντή, στη Σχολή Ρεβενικίων (του σημ. χωριού Μεγάλη Παναγία) Χαλκιδικής¹⁹. Την πληροφορία αυτή παίρνουμε από το ανέκδοτο (και πρόσφατα ερευνηθέν για πρώτη φορά) Βιβλίο Πρωτοκόλλου Αλληλογραφίας της Επισκοπής Ιερισσού και Αγίου Όρους των ετών 1907-1927²⁰, όπου στα

κλησιαστικού Δικαστηρίου (1901-1938), γ) Βιβλίων προσόδων και δαπανών Ι. Ν. Αγίου Νικολάου (1899-1913), δ) Βιβλίων εσόδων και δαπανών της εφορείας των σχολών της ελλην. κοινότητας Πολυγύρου (1909-1917;), ε) Βιβλίων Ταμείου Εφορείας Πολυγύρου (1912-1914), στ) Βιβλίων ισολογισμών 1867-1878 (καταρτίστηκαν το 1880), ζ) Βιβλίων Βιβλιοθήκης Σχολείων Πολυγύρου (1879) και η) Κανονισμός Σχολείων Πολυγύρου (1906).

Οι Κώδικες α', β' και στ' παρουσιάστηκαν γενικά από τον Στ. Κότσιανο (βλ. σημ. 15), ενώ οι ίδιοι και οι γ', δ', ε' και ζ' παρουσιάστηκαν από τον γράφοντα, με αναφορά μόνο στις πληροφορίες για την εκπαίδευση στη Χαλκιδική επί Τουρκοκρατίας, στην Ημερίδα για τα 100 χρόνια λειτουργίας του Γυμνασίου-Λυκείου Πολυγύρου (βλ. σημ. 1). Ο Κώδικας η' δημοσιεύτηκε από τον Στ. Κότσιανο, Η Παιδεία στη Χαλκιδική επί Τουρκοκρατίας, Χρονικά Χαλκιδικής 23-24 (1973) 88-93 και αναδημοσιεύτηκε από την *Ερατώ Ζέλλιου-Μαστοροκόστα*, Η παιδεία κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, Χαλκιδική, Πρακτικά Δ' Πανελληνίου Συνεδρίου Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκη 1998, σσ. 337-343. Οι πρώτοι πέντε Κώδικες παρέχουν πληροφορίες για τον Κ. Πετρίδη και αναφέρονται στην ανακοίνωση αυτή. Ευχαριστώ θερμότατα την Ι. Μητρόπολη Κασσανδρείας και ιδιαίτερα τον π. Αντώνιο για την άδεια έρευνας του Αρχείου.

17. Βλ. *Ερατώ Ζέλλιου*, ό.π., σελ. 310, 329 και 331 και 2) *Δημ. Κύρου*, Καταγραφή Αρχείων, ΚΑ' (2). Κατάλογος εγγράφων Αρχείου Λυσιμέχου Γ. Σχερριανού, Η Αρναία της Μακεδονίας, τ. 39 (1998), σελ. 7 (σημ. 8), καθώς και του ίδιου, Καταγραφή Αρχείων, ΚΑ (4). Κατάλογος εγγράφων..., ό.π., τ. 42 (1999), σελ. 6 (σημ. 23). Επεξηγήσεις δίνονται στις σημειώσεις: 23, 28, 36 και 53.

18. Οφείλω να ευχαριστήσω το φίλο συνάδελφο στην εκπαίδευση και συνεργάτη στην ιστορική έρευνα, θεολόγο καθηγητή κ. Κων. Χιούτη (από το Νεοχώρι της Χαλκιδικής) για τη βοήθειά του στο θέμα της αποσαφήνισης-τακτοποίησης των χρονολογιών για τη δράση του Κ. Πετρίδη.

19. Για την εκπαίδευση στα Ρεβενίδια (Μ. Παναγία) στα χρόνια της Τουρκοκρατίας βλ. *Δημ. Θ. Κύρου*, Πληροφορίες για την Εκπαίδευση στη Χαλκιδική επί Τουρκοκρατίας από αδημοσίευτο αρχαιακό υλικό των περιοχών Νικήτης, Μεγάλης Παναγίας και του Αγ. Όρους, στα Πρακτικά του Δ' Πανελληνίου Συνεδρίου της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκη 1998, σσ. 446-483 και *Ερατώ Ζέλλιου*, ό.π., σσ. 329-330.

20. Το Πρωτόκολλο είναι χειρόγραφο, διαστ. 28,5×39,5 εκ., και έχει 810 σελίδες.

έτη 1916 και 1918 αναγράφεται έκδοση πιστοποιητικού, «*ὅτι ὁ Κ. Πετρίδης ἐχρημάτισε Σχολάρχης Ρεβενικίων 1893-95 μὲ 7 τάξεις*»²¹ και «*ὅτι ὁ Κων. Πετρίδης διηύθυνε Σχολὴν Ρεβενικίων (7 τάξεων) 1893-95*»²² αντίστοιχα. Επίσης ο Κώδικας του 1903 αναφέρει (χωρίς σαφή χρονολογία) ὅτι ο Κ. Πετρίδης δίδαξε «*ἐν Ῥεβενικίοις ἐπὶ δύο ἔτη*»²³.

Κατὰ το σχολ. ἔτος 1895-1896 δίδαξε στην Αστική Σχολή Πολυγύρου²⁴. Την πληροφορία αὐτή παίρνομε ἀπὸ τον ἀνέκδοτο Κώδικα της Μητρόπολης Κασσανδρείας «*Βιβλίον προσόδων καὶ δαπανῶν Ἱ. Ν. Ἀγ. Νικολάου*» του Πολυγύρου (1899-1913)²⁵, ὅπου στην ημερομηνία 30 Αυγούστου 1904 αναγράφεται ὅτι πληρώθηκε τον μισθό του, 275 γρόσια, για το σχολ. ἔτος 1895-1896 (αναδρομικά)²⁶. Επίσης την ἴδια πληροφορία παίρνομε ἀπὸ ἓνα ἀνέκδοτο ἔγγραφο του 1902²⁷, το οποίο βρέθηκε (και βρίσκεται) μέσα στον παραπάνω Κώδικα («*Βιβλίον προσόδων...*»). Το ἔγγραφο αὐτό ἔχει ως ἐξῆς:

«Σήμερον θεωρηθέντος λεπτομερῶς τοῦ λ/σμοῦ τῆς μισθοδοσίας τοῦ κ. Κωνσταντίνου Πετρίδου διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1895-96 συμπεριλαμβανομένων καὶ δύο ἀποδείξεων Κάνη καὶ Γεωργιάδου πρὸς τὸν ἴδιον Κ. Πετρίδην καὶ ἐξελεγχθέντων καὶ τῶν δικαστικῶν ἐξόδων ἐνώπιον τῶν κυρίων Πέτρου Μαισιώρη, Γ. Χριστίδου καὶ Κώνστα Κοτσιάνου ἀπεδείχθη ὅτι ἔχει νὰ λαμβά-

Ἀρχίζει ἀπὸ τις 5-11-1907 και τελειώνει στις 20-12-1927. Ἐγινε γνωστὸ πρόσφατα. Παρέχει σημαντικότερες πληροφορίες για την εκκλησιαστική, πολιτική, κοινωνική κ.λ.π. ζωὴ του τόπου ἐπὶ ἐπισκοπείας Παρθενίου και Σωκράτους.

21. Πρωτόκολλον, αρ. 744/25-9-1916.

22. Πρωτόκολλον, αρ. 922/25-9-1918.

23. Ἀπὸ την ἀσάφεια του Κώδικα αὐτοῦ (σ. 31) η *Ερ. Ζέλλιου-Μαστοροκόστα*, ὅ.π., σελ. 329 και ο *Δημ. Κύρου*, ὅ.π. (β') αναφέρουν ὅτι ο Κ. Πετρίδης δίδαξε στα Ρεβενίκια κατὰ τα ἔτη 1887-1889. Ο δεύτερος, ὅ.π. (β'), ἔχοντας υπόψη (ἀπ' τις ἀρχές του 1929) και το Πρωτόκολλο της Ἐπισκοπῆς Ἱερισσοῦ 1907-1927 (βλ. πιο κάτω) καταγράφει και τη σωστὴ χρονολογία στη συνέχεια (ως δεύτερη φορά διδασκαλίας).

24. Για την ἐκπαίδευση στον Πολύγυρο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας βλ. *Στέφ. Κότσιανος*, Πολύγυρος, Ἄγνωστοι σελίδες της ιστορίας του, Θεσσαλονίκη 1961, και Η παιδεία στη Χαλκιδική ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὅ.π., καθώς και *Ερτώ Ζέλλιου*, ὅ.π., σσ. 304-312 (βλέπε και σημ. 1 γ').

25. Ο Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 23×37,5 εκ., ἔχει 75 φύλλα και περιέχει λογαριασμούς ἐσόδων και ἐξόδων του Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου των ἐτῶν 1899-1913, πολλά ἀπὸ τα οποία (ἐσοδα-ἐξοδα) αναφέρονται στα Σχολεῖα Πολυγύρου (βλ. και σημ. 16).

26. Βιβλίον προσόδων..., φ. 19α.

27. Το ἔγγραφο εἶναι χειρόγραφο, διαστ. 20×26 εκ., υπογράφεται ἀπὸ την τριμελὴ ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ και τους ἐφόρους των Σχολείων Πολυγύρου και σφραγίζεται με τη σχολικὴ σφραγίδα, η οποία κυκλικά ἔχει το λογότυπο «ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΟΛΥΓΕΡΟΥ» και στο κέντρο ἔχει παράσταση κηθάρας.

νη ό ρηθείς Κ. Πετρίδης υπόλοιπον από την κοινότητα τριακόσια τριάκοντα πέντε γρόσια εις λίρα Τουρκίας%. Δι' ό και δίδεται αυτό ή παρούσα απόδειξις.

Έν Πολυγύρω τή 9η Ίουλίου 1902

Η εξελεγκτική επιτροπή
Κώνστας Γ. Κότσιανος
Π. Α. Ματσιώρης
Γ. Χριστίδης (Σφραγίδα)

Οι έφοροι
Ί. Ν. Τραγανός
Α. Παλαμίδης
Α. Παπαδόπουλος» (Εικ. 2).

Σέμειον δευτερεύον γινόμενον του
Όγκου της μετεδοσίας του κ. Κωνσταντίνου Πετρίδου δια
το έτος 1495-96 απ περιλαμβανομένη και δύο
αυτοίς των Κώνστας Α. Ματσιώρου και του Κ. Πετρίδου
και έξι γροχθέντων και του Κωνσταντίνου έξοθεν ενόθεν του
κερίν Πάτρον Ματσιώρου Γ. Χριστίδου ή Κόνστας Κότσιαν
νου αποδείχθη ότι έχει τα γροθέντα ενόθεν Κ. Πετρίδου
υπόλοιπον από του κειμένου Κριούστα Τριακοντα ενόθεν γρο
σια ή λίρα τουρκίας 9/10. Δι' ό Πάτρον ουκ ή παρού
σα απόδειξις.

Έν Πολυγύρω τή 9η Ίουλίου 1902

Η εξελεγκτική επιτροπή.
Κωνσταντίνος Γ. Κότσιανος
Π. Α. Ματσιώρης
Γ. Χριστίδης

Οι έφοροι.
Ί. Ν. Τραγανός
Α. Παλαμίδης
Α. Παπαδόπουλος

2. Απόδειξη που υπογράφεται από την εξελεγκτική επιτροπή και τους Εφόρους της Σχολής στις 9-7-1902 για το υπόλοιπο ποσό που έχει να λαμβάνει ο Κ. Πετρίδης.

Τέλος, ο Κώδικας του 1903 μας πληροφορεί ότι ο Κ. Πετρίδης δίδαξε «*ἐν Πολύγυρω ἐπὶ ἓν ἔτος*»²⁸.

Τον Αύγουστο του 1896 ο Λιαριγκοβινός προύχοντας Ιωάννης Ν. Κοτσάνης²⁹ έστειλε προς τον Λιαριγκοβινό, επίσης, γιατρό Γρηγόριο Σαραφιανό³⁰, που εκείνες τις μέρες βρισκόταν στον Πολύγυρο, την παρακάτω επιστολή, που βρίσκεται στο οικογενειακό Αρχείο του γιατρού-κλινικάρχη Θεσσαλονίκης και τ. βουλευτή Χαλκιδικής κ. Αυσίμαχου Σαραφιανού (γιου του Γρηγορίου)³¹:

«*Λιαρίγκοβη τῇ 7ῃ Αὐγούστου 1896*
Ἄγαπητὲ Γρηγόριε

Εἰς Πολύγυρον

Σὲ εἰδοποιῶ ὅτι χθὲς ἐξελέγη νέα ἐφορία, ταμίας ὁ Καραλιῶλιος. Τώρα σε γράφω κατ' ἐντολήν του νὰ ἐρωτήσεις τὸν Πετρίδην ἂν δὲν συνεφώνησε αὐτοῦ καὶ ἔχει εὐχαρίστησι νὰ ἔρθῃ ὡς διευθυντὴς τῶν σχολείων μας καὶ ψάλτης. Νὰ μᾶς εἰδοποιήσεις ὅπως σταλῇ ἀντιπρόσωπος πρὸς συμφωνίαν. Θὰ τὸν ὀμιλήσῃς μυστικῶς, διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει πιθανὸν νὰ προτείνωμεν τὸν Τραγανόν. Ἀπάντησιν ταχέως. Σὲ φιλῶ Ἰ. Ν. Κοτσάνης» (Εικ. 3).

28. Από την ασάφεια του Κώδικα αυτού (σ. 31) οι *Ερ. Ζέλλιον*, ὁ.π., σελ. 310, και *Δημ. Κύρου*, ὁ.π. (β'), αναφέρουν ότι ο Κ. Πετρίδης δίδαξε στον Πολύγυρο το 1890-1891 και 1889-1890 αντίστοιχα.

29. Ο Ιωάννης (Γιάγκος) Κοτσάνης ήταν προύχοντας της Λιαρίγκοβης. Χρημάτισε μουχτάρης επί Τουρκοκρατίας και Δήμαρχος στα πρώτα χρόνια μετά την απελευθέρωση.

30. Ο Γρηγόριος Σαραφιανός (1865-1937) πρόσφερε σημαντικές υπηρεσίες στη Λιαρίγκοβη και τη Χαλκιδική ως γιατρός-Μακεδονομάχος και βουλευτής Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής (1915-1923) και βοήθησε σημαντικά τα εκπαιδευτικά πράγματα ως πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής Λιαριγκόβης.

31. Το Αρχείο Σαραφιανού περιέχει πληθώρα εγγράφων, τα οποία αναφέρονται στη δραστηριότητα του Αναστασίου Σαραφιανού (†1905), που χρημάτισε μουχτάρης Λιαρίγκοβης, και τών γιων του Γρηγορίου (βλ. σημ. 28) και Βασιλείου και αφορούν κυρίως θέματα πολιτικά, εκκλησιαστικά, εκπαιδευτικά, κοινωνικά, επαγγελματικά και κοινοτικά. Σε συνεννόηση με τον κάτοχο του Αρχείου τα έγγραφα αυτά, εκτός των αυστηρά οικογενειακών, άρχισαν να δημοσιεύονται από τον γράφοντα (περιληπτικά και, μερικά, αυτούσια) στο περιοδικό «*Η Αρναία της Μακεδονίας*». Μέχρι τώρα δημοσιεύτηκαν 116 απ' αυτά στα τεύχη 38 (1998), σσ. 3-9, 39 (1998), σσ. 3-9, 40 (1998), σσ. 3-12, 42 (1999), σσ. 3-8 και 44 (1999), σσ. 3-9 (Αναλυτικά για το Αρχείο Σαραφιανού και για το περιεχόμενό του βλέπε: *Δημ. Κύρου*, Το Αρχείο Σαραφιανού, «*Η Αρναία της Μακεδονίας*», τ. 38 (1998), σελ. 2). Περίληψη του υπόψη εγγράφου επιστολής βλέπε *Δημ. Θ. Κύρου*, Καταγραφή Αρχείων-Παρουσίαση Εγγράφων, ΚΑ'. Κατάλογος εγγράφων Αρχείου Αυσίμαχου Σαραφιανού, ὁ.π., τ. 38 (1998), σ. 5 (αρ. 21).

Λιαρίκοβη 7^η Αυγούστου 1895

Αγαπητέ Γρηγόρι

Ὁ Πολύγυρος

Σέ ὑδοσοῦν ὅτι χθὲρ ἐξέγγη γιά ἔσθια
ταμιά ὁ Παρακμῖνῖος. τῶρα σὲ μόνυ μαὶ ἔθωμῖ
τοῦ τῶ ἔρυσῖνῖ τοῦ Πετρίδῃ ἀνὸς οὐκ ἐπὶ αὐτῶ
μαὶ ἔχῖ ὑχαρίστῃσιν τῶ ἔθῃ ἢ δεινότητῃ τῶν σχολῶν
ἡμῶν μαὶ ἔθωμῖ τῶ μῶν ὑδοσοῖνῖ ὅσῃ σὲ ἔθῃ
ἀντιφῶσῖν ἔθῃ τῶν ἑθῶν. δὲ τοῖ ὀμῖνῖ μῶν
μῶν δὲ τοῖ ἔθῃ σφῖσῖν σὲ τῶ ἔθῖν
τοῖ ἔθῖν. ἀσῖν τῶν.

Δὲ ἔθῖν
Ἄντῖν

3. Η επιστολή του Ι. Ν. Κοτσάνη προς το Γρ. Σαραφιανό που γράφτηκε στις 7-8-1895.

Διαπιστώνεται ότι ο Κων. Πετρίδης δέχτηκε την πρόταση των Λιαρίκοβινών εφόρων, από τις γραπτές πληροφορίες που έχουμε, οι οποίες τον φέρουν να διδάσκει στη Λιαρίκοβη κατά τα σχολ. ἔτη 1896-1899. (Η πληροφορία του «Βιβλίου προσόδου...», σελ. 5β, ότι ο Κ. Πετρίδης ἔλαβε για το 1898-99, ως διδάσκαλος στον Πολύγυρο, γρῶσια 1430, ελέγχεται ως ανακριβής). Οι πληροφορίες ότι δίδαξε στη Σχολή της Λιαρίκοβης βρίσκονται: Α) Στο ανέκδοτο Αρχεῖο της Μητρόπολης Ιερισσοῦ, Αγίου Ὁρους και Αρ-

δαμερίου³², η οποία έχει έδρα την Αρναία, και συγκεκριμένα: α) στο Βιβλίο Πρωτοκόλλου, που αναφέρεται πιο πάνω, όπου το 1918 αναγράφεται έκδοση πιστοποιητικού «ὅτι ὁ Κων. Πετρίδης διηύθυνε Σχολὴν Λιαριγκόβης (8 τάξεων) 1896-99»³³ και β) σε έγγραφο του 1897 (προφανώς)³⁴, που έχει ως εξής:

«Ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὑόρους Ἰλαρίων ἐπιβεβαίω

(Σφραγίδα)

Συμβόλαιον

Μεταξὺ τῶν ὑπογεγραμμένων κυρίων Ἐφόρων τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων Λιαριγκόβης ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ Διδασκάλου καὶ ψάλτου κ. Κωνσταντίνου Πετρίδου ἀφ' ἑτέρου συνεφωνήθησαν τὰ ἀκόλουθα.

Αον. Οἱ ὑπογεγραμμένοι κύριοι Ἑφοροὶ διορίζουσι διευθυντὴν τῶν Σχολείων καὶ ψάλτην ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ³⁵ τὸν ρηθέντα διδάσκαλον Κωνσταντίνον Πετρίδην δι' ἐν σχολικὸν ἔτος ἀρχόμενον τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1897 καὶ λήγον κατὰ τὸ τέλος Ἰουνίου 1898.

Βον. Συνυπόσχονται οἱ ὑπογεγραμμένοι κύριοι ἔφοροι ἀμοιβαίως καὶ ὑπὸ εὐθύνην αὐτῶν ὑποχρεοῦνται νὰ πληρώσωσι εἰς τὸν κ. Κωνσταντίνον Πετρίδην ἴσως Τουρκίας τεσσαράκοντα εἴξ (46) ἀπέναντι τῆς διδασκαλικῆς καὶ ψαλτικῆς αὐτοῦ ἐργασίας, ὡς καὶ τὸ εἰσπραχθὲν ποσὸν ἐκ τριῶν τῆς ἐκκλησίας δίσκων.

Γον. Ἡ πληρωμὴ τῶν ἄνω χρημάτων γενήσεται κατὰ μῆνα.

Δον. Ὁ δὲ κ. Κωνσταντίνος Πετρίδης ἀποδέχεται νὰ ἐργασθῆ ὡς διευ-

32. Στο Αρχεῖο υπάρχουν πολλά ἔγγραφα ἀπὸ το 1836 καὶ μετὰ, τα οποία το 1981, εὐρεθέντα σε μεγάλη ἀκαταστασία, ο γράφων, ὕστερα ἀπὸ εὐλογία τοῦ μητροπολίτη Νικοδήμου, τακτοποίησε καὶ ταξινομήσε κατὰ ἀπόλυτη χρονολογικὴ σειρά καὶ ἀρχισε νὰ τα μελετᾷ καὶ νὰ δημοσιεύει μερικὰ ἀπ' αὐτὰ. Το σημαντικότερο τμήμα τοῦ εἶναι τῶν ἐτῶν 1900-1950, ὅπου υπάρχουν πολλά καὶ σπουδαία ντοκουμέντα γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ, πολιτικὴ, στρατιωτικὴ, πολιτιστικὴ, ἀθλητικὴ καὶ λοιπὴ ζωὴ τοῦ τόπου (Σχετικὰ βλέπε σημείωμα στὴν εφημερίδα «Ἀντίλαλοι τῆς Αρναίας», φ. 46 (1981), σ. 2, με τίτλο «Ἐρευνα στὸ Αρχεῖο τῆς Μητρόπολης»).

33. Πρωτόκολλον, αρ. 922/25-9-1918. Ἡ Σχολὴ που δίδαξε ο Κ. Πετρίδης κτίστηκε το 1871. Σήμερα ἀναστηλωμένη στεγάζει το Δημαρχεῖο Αρναίας. [Περὶσσότερα βλέπε Δημ. Κύρου, Το Σχολεῖο που ἔγινε Δημαρχεῖο (1871-1990), Μήκος-Πλάτος τ. 4 (1990), σσ. 39-45, ὅπου υπάρχει καὶ ἄλλη βιβλιογραφία].

34. Το ἔγγραφο δεν σώζεται στὸ Αρχεῖο, ἀλλὰ δημοσιεύεται αὐτοῦσιο (με μικρολάθη αντιγραφῆς ἢ τυπογραφείου) ἀπὸ τον Μαυρουδὴ Παπαθανασίου, Λαογραφικὰ Αρναίας, Χρονικὰ τῆς Χαλκιδικῆς, τεύχη 13-14 (1967), σσ. 547-548, ἀπ' ὅπου ἀναδημοσιεύεται ἐδῶ διορθωμένο.

35. Πρόκειται γιὰ το μητροπολιτικὸ νὰὸ του Αγίου Στεφάνου, ο οποίος κτίστηκε το 1812 καὶ ἔπαθε σοβαρότατες ζημιές κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821.

θυντής τῶν σχολῶν καὶ ψάλτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μεθ' ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιμελείας καὶ δραστηριότητος.

(Σφραγίδα)

Οἱ Ἵεφοροι

Γεώργιος Δ. Μήτσιου

Ἰωάννης Ἀθανασίου

Παναγιώτης Παπαγγέλου

Βασίλ. Χρήστου.

Μετά τὴν λήξιν τοῦ σχολικοῦ ἔτους (στις 3 Αυγούστου 1898) ὁ Κ. Πετρίδης υπογράφει στο ἴδιο ἔγγραφο (μετά τις υπογραφές των Εφόρων) ὅτι ἔλαβε «τὸν ἄνω μισθόν» του καὶ ἐξόφλησε. Β) Στο ἀνέκδοτο Ἀρχεῖο τῆς Μητροπόλεως Κασσανδρείας καὶ συγκεκριμένα στον Κώδικα τοῦ 1903, ὅπου ἀναφέρεται (χωρὶς σαφὴ χρονολογία) ὅτι ὁ Κ. Πετρίδης δίδαξε «ἐν Λιαριγκόβη ἐπὶ 3 ἔτη»³⁶ καὶ Γ) Στο ἀνέκδοτο Ἀρχεῖο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀγίου Στεφάνου Ἀρναίας³⁷ καὶ συγκεκριμένα: α) Στο Κατάστιχο ληψοδοσίας των ἐτῶν 1889-1895 καὶ 1898³⁸, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ Κ. Πετρίδης μισθοδοτεῖται ἀπὸ τον Μάρτιο ὡς τον Ιούλιο τοῦ 1898 με 153, 153, 918, 306, 76.20, 2100, (ἐξόφληση 1897), 1800 (ἐξόφληση 1898), 765, 85, 765 καὶ 411 γρόσια³⁹ καὶ β) Στο «Κατάστιχο τῆς Ἐκκλησίας ὁ «Ἰ. Στέφανος» καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων Λιαριγκόβης» (1896-1916)⁴⁰, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ Κ. Πετρίδης 1) εἶναι ἕνας ἀπὸ τους «συμφωνηθέντας διδασκάλους διὰ τὸ ἔτος 1896/97» ὡς Διευθυντῆς με ετήσιο μισθὸ 43 λίρες, τρεῖς δίσκους τῆς ἐκκλησίας ετησίως καὶ παροχὴ κάρβουνου ἀξίας 300 γροσίων⁴¹, 2) μισθοδοτεῖται ἀπὸ τον Ιανουάριο ὡς τον Ιούλιο τοῦ 1897 με 450, 300, 300, 300, 675, 750, 150, 300 καὶ 54 γρόσια⁴², 3) πῆρε 7 λίρες (1050 γρόσια) ὡς ἐξόδα γιὰ τὴν

36. Ἀπὸ τὴν ἀσάφεια τοῦ Κώδικα τοῦ 1903 (σελ. 31) οἱ Εφ. Ζέλλιου, ὁ.π. σελ. 331 καὶ Δημ. Κύρου, ὁ.π. (β'), ἀναφέρουν ὅτι ὁ Κ. Πετρίδης δίδαξε στὴ Λιαριγκόβη κατὰ τα σχολ. ἔτη 1891-1894 καὶ 1890/91 - 1892-/93 ἀντίστοιχα, κἀνοντας ταυτόχρονα λόγο καὶ γιὰ τμῆμα τῆς ὀρθῆς χρονολογίας (1897-98). *Ἡ Ἠλέκτρα Παπαθανασίου*, Ἀρναία ἡ παλιὰ Λιαριγκόβα, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 92, σημειώνει ἐτσί τὴ χρονολογία: «1896-97, 98;»

37. Το Ἀρχεῖο αὐτὸ ἐρευνήσε πρώτη (±1994) ἡ Ἠλ. Παπαθανασίου καὶ τὸ χρησιμοποίησε ὡς πηγὴ στο βιβλίο τῆς (βλ. πιο πάνω). Ευχαριστῶ τον εφημέριο τοῦ Ναοῦ π. Παναγιώτῃ Καλαντζή γιὰ τὴν ἀδεια ἐρευνας τοῦ Ἀρχεῖου.

38. Ο Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 23×36,5 εκ., καὶ ἔχει 97 φύλλα.

39. Κατάστιχο, φφ. 81, 83, 84 καὶ 86. Το συνολικὸ ποσὸ (6.767,20 γρόσια) δὲν ἀνταποκρίνεται πλήρως στὶς 46 λίρες τοῦ ἐγγράφου τῆς σημ. 34 (46×150=6900).

40. Ο Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 23×41 εκ., καὶ ἔχει 600 σελίδες.

41. Κατάστιχο, σ. 17.

42. Κατάστιχο, σ. 15, 19, 21 καὶ 27.

αγορά σχολικών βιβλίων⁴³, 4) παρέλαβε καυσόξυλα για προσωπική του χρήση (προσφορά Εφορείας) αξίας 21 γροσίων⁴⁴ και 5) πήρε ως ετήσιο μισθό συνολικά 6450 γρόσια (43 λίρες×150 γρόσια η μία)⁴⁵.

Για ένα σχολικό έτος (πιθ. το επόμενο, 1899-1900) δίδαξε στο Σχολείο του Λαγκαδά. Την πληροφορία παίρνουμε από τον Κώδικα του 1903, όπου αναγράφεται (χωρίς σαφή χρονολογία) ότι δίδαξε «ἐν ἔτος ἐν Λαγκαδά»⁴⁶.

Τον Σεπτέμβριο του 1900 ο Κ. Πετρίδης, ευρισκόμενος στη Θεσσαλονίκη, έστειλε στον Λιαριγκοβινό προύχοντα Αναστάσιο Σαραφιανό⁴⁷ την παρακάτω επιστολή, που βρίσκεται στο Αρχείο Λυσ. Σαραφιανού (εγγονού του Αναστασίου)⁴⁸:

«*Αξιότιμε και αξιοσέβαστε κύριε Ἀναστάσιε Σαραφιανέ*

Εἰς Λιαρίγκοβην

Μετὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθείας μου ὑπολήψεως σᾶς παρακαλῶ θερμῶς, ὅπως ἐνεργήσητε παρὰ τῶ ταμῖα κ. Κ. Καραλιόλιω διὰ τὴν γνωστὴν σας ὑπόθεσίν μου, καὶ ἀφοῦ λάβητε τὰ 530 γρόσια γερὰ εἰς λίραν % φροντίσητε νὰ μὲ τὰ στείλητε μὲ ἄνθρωπον ἰδικόν σας, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ δώσω τὴν ἐξόφλησιν τοῦ κ. Χριστομάνου. Ἐὰν μὲ κάμητε τὴν χάριν αὐτὴν θὰ σᾶς ὀνομάσω μέγαν εὐεργέτην, προστάτην, πατέρα και πάντοτε θὰ ἐνθυμοῦμαι τὴν καλωσύνην σας. Περιμένων εὐχάριστον ἀπάντησίν σας διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ και ἐγνωμοσύνης.

*Ἐν Θεσσαλονίκῃ
τῆ 22α Ἰβρίου 1900*

*Πρόθυμος
Κ. Πετρίδης*

Ἵ.Γ. Κατοικῶ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου⁴⁹. Ὁ ἴδιος» (Εικ. 4).

43. Κατάστιχο, σ. 15.

44. Κατάστιχο, σ. 17.

45. Κατάστιχο, σ. 28.

46. Κώδικας 1903, σ. 31. Τα ποσά του 1896 δεν αναγράφονται αναλυτικά.

47. Για τον Αναστάσιο Σαραφιανό βλέπε σημ. 31 και περιοδικό «Η Αρναία της Μακεδονίας», τ. 43, σ. 10 (Επιστολή Κων. Χιούτη και σημ. σύνταξης).

48. Περίληψη του εγγράφου-επιστολής βλέπε Δημ. Θ. Κύρου, Καταγραφή Αρχείων, ΚΑ' (2), Κατάλογος εγγράφων Αρχείου Λυσιμάχου Σαραφιανού, ό.π., τ. 39 (1998), σ. 3 (αρ. 27).

49. Πρόκειται για τον ι. ναό του Αγίου Αθανασίου Θεσσαλονίκης, ο οποίος βρίσκεται στην οδό Εγνατία, κοντά στην Καμάρα.

Ἐγείριμε καὶ ἀξιόσπευστο Κίριε
 Ἀναστάσιε Σαραφίανε
 εἰς Λεπιδιόβου

Μετὰ τὴν εὐφρασίαν τῆς βαδίας μου ἐπι-
 γήμιος καὶ παραλαβῆς δερμῶν, ὅπως ἐνε-
 γήσῃτε παρὰ τῷ λαμάρ κ. Κ. Καρα-
 γιόργου διὰ τὴν γνωσθὴν σας ἐπόδειξιν
 μου, καὶ ἀγοῦ γάβητε λαί 530 γρόσια
 γιὰ ἐξήρατο ἔργον λίσουτε καὶ μετὰ
 στείγητε μετὰ ἀνδρῶν ἰδιωτῶν σας, εἰς τὸν
 ὅποιον δαδῶσιν τὴν ἐξόχησιν τοῦ κ.
 Κριστομάκου. Ἐάν μετὰ μὲν τὴν γά-
 ριν αὐτὴν δαδῶσιν ὀνομασθῶν μέγαν ἐ-
 ρχίτην, προστάτην, πατέρα, καὶ ἰδι-
 ωτὴν δαδῶσιν ἐνδυμῶμα τὴν καγασύνην σας.
 Περιμένων εὐχαριστοῦ ἀπάντησίν σας
 διαλεχθῶ μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἐγκωμο-
 σῶν.

Ἐν Διοσαγονίῳ Πρόδρομος
 τῆς 22^{ης} Ἰουλίου 1900 Κ. Πετρίδης
 Υ. Γ. Χατοικῶ ἐν τῷ τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου
 Ἀθανασίου. ὁ ἴδιος.

4. Επιστολή που στέλνει ο Κ. Πετρίδης στις 22-9-1900 στον Αναστάσιο Σαραφιανό.

Με βάση το παραπάνω έγγραφο, η μη σαφώς χρονολογημένη πληροφορία του Κώδικα του 1903, ότι ο Κ. Πετρίδης μετά τον Λαγκαδά «έχρημάτισε ψάλτης ἐν Ἀγίῳ Ἀθανασίῳ Θεσσαλονίκης ἐπὶ ἓν ἔτος»⁵⁰ ταυτίζεται με τη χρονολογία 1900-1901.

Κατά τα σχολ. ἔτη 1901-1903 δίδαξε ξανά στον Πολύγυρο. Την πληροφορία παίρνουμε από το «Βιβλίον προσόδων...», όπου αναφέρεται ότι ο Κ. Πετρίδης μισθοδοτείται για τον Οκτώβριο του 1901 με 100 γρόσια, για τον Νοέμβριο του 1901 με 100 γρόσια επίσης και για το διάστημα από 24 Φεβρουαρίου 1902 έως 18 Αυγούστου 1902 με 408 γρόσια (για παλιά υπηρεσία, προφανώς από τον Δεκέμβριο του 1901 έως τον Φεβρουάριο του 1902) και με 2728,20 γρόσια (για την υπόλοιπη υπηρεσία)⁵¹ και ότι μισθοδοτείται τὴν 1η Μαΐου 1903 με 2966 γρόσια για το διάστημα από 25 Αυγούστου 1902 έως 7 Απριλίου 1903⁵². Επίσης και στον Κώδικα 1903 αναφέρεται (χωρίς σαφή χρονολογία) ότι ο Πετρίδης, μετά την παραμονή του στη Θεσσαλονίκη, δίδαξε «τὸ δεύτερον ἐν Πολυγύρῳ ἐπὶ δύο ἔτη»⁵³.

Κατά τα σχολ. ἔτη 1903-1905 ο Κ. Πετρίδης δίδαξε στην Αστική Σχολή Ορμύλιας Χαλκιδικής⁵⁴. Την πληροφορία παίρνουμε από τον Κώδικα του 1903, όπου αναφέρεται ότι μετά τον Πολύγυρο δίδαξε «ἐν Ὁρμυλῖα κατὰ τὸ ἔτος 1903-1904»⁵⁵ και ότι για το σχολ. ἔτος 1904-1905 πήρε, ως δάσκαλος Ορμύλιας, 7 λίρες και 40 γρόσια, από τα οποία 19 προέρχονταν από την Κοινότητα⁵⁶.

Κατά τα σχολικά ἔτη 1905-1908 (περίοδο Μακεδονικὸν Ἀγώνα), ἔχοντας υπόψη το «Μαθητολόγιον» του εξαταξίου Γυμνασίου Πολυγύρου, όπου σε σχετικές στήλες των ετών 1920-21 και 1922-23 αναγράφεται ο χρόνος και ο τόπος γέννησης του γιου του Πέτρου, δηλ. 1906, Πολύγυρος, υποθέτουμε ότι βρισκόταν στον Πολύγυρο, όπου, προφανώς, δίδασκε και γέννησε μετά το γάμο του, που τέλεσε εκεί τον προηγούμενο, ίσως, χρόνο, σύμφωνα με τα καθιερωμένα της εποχής⁵⁷. Σε επιβεβαίωση των παραπάνω (για τα

50. Κώδικας 1903, σ. 31.

51. Βιβλίον προσόδων..., φφ. 5 και 7.

52. Βιβλίον προσόδων..., φ. 9.

53. Ο Δημ. Κύρου, ὁ.π. (β'), από την ασάφεια του Κώδικα αυτού (σ. 31) στην ορθή χρονολογία (1901-1903) προτάσσει τη χρονολογία 1898/99, ως χρονολογία διδασκαλίας του στον Πολύγυρο, ενώ η Ερ. Ζέλλιον, ὁ.π., σ. 310, δεν αναφέρει τη δεύτερη περίοδο της διδασκαλίας του Πετρίδη στον Πολύγυρο.

54. Πληροφορίες για την εκπαίδευση στην Ορμύλια βλέπε Ερ. Ζέλλιον, ὁ.π., σσ. 320-321, όπου, όμως, για τον Πετρίδη σημειώνεται ως ἔτος διδασκαλίας μόνο το 1903.

55. Κώδικας 1903, σ. 31. Πρβλ. και Δημ. Θ. Κύρου, ὁ.π., (β').

56. Κώδικας 1903, σ. 32. Πρβλ. και Δημ. Θ. Κύρου, ὁ.π. (β').

57. Η σύζυγός του λεγόταν Ελευθερία Ζαχαρίου και καταγόταν από τον Πολύγυρο.

έτη 1905-1908) έρχεται ο «Πίναξ έμφαίνων τὰ όνόματα τών αγωνισθέντων ύπέρ του Μακεδονικού Αγώνος έκ Χαλκιδικής», που συνέταξε ο Χαλκιδικιώτης μακεδονομάχος-οπλρχηγός Αθανάσιος Μινόπουλος, και όπου στους 12 αγωνισθέντες από τον Πολύγυρο καταγράφεται (12ος) και ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, με την παρατήρηση ότι «προσέφερεν ύπηρεσίαν» στον Μακεδονικό Αγώνα^{58α}, καθώς και από το βιβλίο του Αγγέλου Κ. Ανεστοπούλου, Ο Μακεδονικός Αγών (1903-1908) και η συμβολή των κατοίκων εις την απελευθέρωσιν της Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1965, όπου στο κεφ. IV, που έχει ως τίτλο: «Ο Πολύγυρος κατά την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα 1903-1908» (σ. 265) αναφέρεται ο Πετρίδης ως μέλος της Δημογεροντίας (αλλά με το όνομα Πέτρος, αντί του ορθού Κωνσταντίνος^{58β}). Κατά τα σχολ. έτη 1908-1911 δίδαξε (σίγουρα) στον Πολύγυρο. Την πληροφορία παίρνουμε από τρεις ανέκδοτους Κώδικες της Μητρόπολης Κασσανδρείας και συγκεκριμένα: α) Από το αναφερόμενο πιο πάνω «Βιβλίον προσόδων και δαπανών 'Ι. Ν. 'Αγ. Νικολάου», όπου αναγράφεται ότι μισθοδοτείται για το σχολ. έτος 1908-1909 με 4635 γρόσια⁵⁹, για το χρονικό διάστημα από 13 Απριλίου 1910 κ.ε. με 1236, 2325 και 161.20 γρόσια και για το σχολ. έτος 1910-1911 με 3399 γρόσια⁶⁰ β) από το «Βιβλίον εσόδων και δαπανών τής 'Εφορείας τών Σχολών τής 'Ελληνικής Κοινότητος Πολυγύρου» (1909-1917;) ⁶¹, όπου αναγράφεται ότι μισθοδοτείται τον Απρίλιο του 1910 με 721 και 1236 γρόσια⁶² και από 13 Απριλίου 1910 έως 7 Ιουλίου 1910 με 2325, 161.20 και 996.20 γρόσια⁶³ και καταχωρείται η μερίδα του σε άλλη σελίδα, όπου καταγράφονται

'Ηταν θυγατέρα του Βασιλείου Ζαχαρία και πέθανε στον Πολύγυρο στις 10-2-1949 (την πληροφορία πήραμε από το Ληξιαρχείο του Δήμου Πολυγύρου).

58α. Για τον Πίνακα βλ. Δημ. Κύρου, Όσοι προκινδύνευσαν όπλοι στη Χαλκιδική στον Μακεδονικό Αγώνα, Μακεδονική Ζωή, τ. 204 (1983), σσ. 32-33, καθώς και του ίδιου, Προσφορά Χαλκιδικιωτών στον Μακεδονικό Αγώνα (1903-1908), εφημ. Παρατηρητής (Χαλκιδικής), φ. 26/30-6-1983. Βλ. ακόμα Καραστέριος Αστέριος, Μακεδονικός Αγώνας, εφημ. Αντίλαλοι της Αρναίας, φ. 73 (1984) και Ερατώ Ζέλλιου-Μαστοροκώστα, Αθανάσιος Καραγκάνης, Χρονικά της Χαλκιδικής, τ. 42-43 (1987-1988), σ. 43, καθώς και Χαλκιδική: Επαναστάσεις κατά την Τουρκοκρατία - Μακεδονικός Αγώνας.

58β. Πρβλ. Δημητρίου Κύρου, Ο Μακεδονικός Αγώνας, εφημ. Τα Χαλκιδικιώτικα Νέα, φ. 22/Νοέ. 1988 [όπου αναγράφεται ως Πετρίδης Πέτρος (ή Κωνσταντίνος)].

59. Βιβλίον Προσόδων..., φ. 40.

60. Βιβλίον Προσόδων..., φ. 44, 45 και 46.

61. Ο Κώδικας είναι χειρόγραφος, διαστ. 16×24,5 εκ., έχει 100 σελίδες και περιέχεται η ταμιακή διαχείριση των εσόδων και εξόδων της σχολικής εφορείας για τα σχολικά έτη 1909-1917 (;)

62. Βιβλίον Εσόδων..., σ. 7.

63. Βιβλίον Εσόδων..., σ. 9.

όλα τα παραπάνω ποσά του έτους 1910, δηλ. 5459 γρόσια (53 λίρες Τουρκίας)⁶⁴ και γ) από τον «Κώδικα Διαθηκῶν, Πρακτικῶν Δημογεροντίας καὶ Μικτοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου»⁶⁵, όπου αναγράφεται ότι στις 7 Ιουλίου 1909 «ἡ ἔντιμος Ἐφοροεπιτροπὴ προέβη εἰς σύσκεψιν περὶ διορισμοῦ διδασκαλικοῦ προσωπικοῦ διὰ τὸ ἐπιὸν σχολικὸν ἔτος» καὶ «παμφηφει προέβη εἰς ἀναδιορισμὸν τοῦ κ. Κ. Πετρίδου μὲ τὸν ἐτήσιον μισθὸν τοῦ παρελθόντος ἔτους»⁶⁶ (δηλ., ὅπως σημειώθηκε πιο πάνω, 4635 γρόσια).

Για τα σχολ. ἔτη 1911-1913 δε γνωρίζουμε πού δίδαξε. Πιστεύουμε ὅτι συνέχισε νὰ διδάσκει στὴν Αστικὴ Σχολὴ Πολυγύρου. Τὴν πίστη μας αὐτὴ μπορούμε νὰ βασίσουμε στὴν πληροφορία που μας δίνουν: α) τὸ «Μαθητολόγιον» τῆς Αστικῆς Σχολῆς Πολυγύρου (1898-1916)⁶⁷, ὅπου καταγράφεται ὅτι κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1912-13 ὁ γιος τοῦ Πέτρος, σε ηλικία 7 ἐτῶν, φοιτοῦσε στὴν Α' τάξη, με τὴ σημείωση (σε σχετικὲς στήλες) ὅτι ὁ πατέρας τοῦ ἦταν «σχολάρχης» καὶ ἡ πατρίδα τοῦ ἡ «Θάσος»⁶⁸ καὶ β) ὁ «Γενικὸς Ἐλεγχος» τῆς Αστικῆς Σχολῆς Πολυγύρου (1909-1915)⁶⁹, ὅπου σημειώνεται ἡ φοίτηση τοῦ γιου τοῦ στὴν Α' τάξη κατὰ τὸ ἴδιο ἔτος⁷⁰.

Κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1913-1914 ὁ Κ. Πετρίδης δίδαξε σίγουρα στὴν Αστικὴ Σχολὴ Πολυγύρου. Τὴν πληροφορία αὐτὴ παίρνουμε ἀπὸ ἕνα ἄλλο ἀνέκδοτο Κώδικα τῆς Μητρόπολης Κασσανδρείας, τὸ *Βιβλίον Ταμείου τῆς Εφορείας Πολυγύρου (1912-1914)*⁷¹, ὅπου στὴ ληψοδοσία τοῦ 1913-14 ἀναγράφονται οἱ μισθοὶ τοῦ Πετρίδη γιὰ τὸ σχολ. ἔτος 1913-1914 σε 8 δόσεις με τὰ ποσὰ 827.50, 728, 1356.50, 728, 1456.10, 300, 450 καὶ 1433 γρόσια ἀντίστοιχα⁷². ἀναφέρεται ἐπίσης καὶ στους ἀναγραφόμενους ἐτήσιους μισθοὺς

64. Βιβλίον Εσόδων..., σ. 55.

65. Ὁ Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 35×24 εκ., καὶ ἔχει 394 σελίδες. Περιέχει ἕξι διαθήκες (1901 καὶ 1903) καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς Δημογεροντίας καὶ τοῦ Μικτοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου (1901-1938). Μία πρώτη παρουσίαση τοῦ Κώδικα ἔκανε ὁ Στέφανος Κότσιανος, Τρεῖς ἀνέκδοτοι Κώδικες τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Κασσανδρείας, ὁ.π., σσ. 53-57, ὅπου, ὁμως, ὡς χρονολογικὴ ἀρχὴ θέτει τὸ ἔτος 1903.

66. Κώδιξ Διαθηκῶν..., σ. 281.

67. Ὁ Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 22×34 εκ., καὶ ἔχει 199 φύλλα. Βρίσκεται στο Ἐνιαίον Λύκειο Πολυγύρου.

68. Μαθητολόγιον, φ. 119.

69. Ὁ Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 23×37 εκ., καὶ ἔχει 79 φύλλα. Βρίσκεται στο Ἐνιαίον Λύκειο Πολυγύρου.

70. Γενικὸς Ἐλεγχος, φ. 41.

71. Ὁ Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 16×24 εκ., καὶ ἔχει 52 σελίδες. Περιέχονται: α) Ἀπολογισμοὶ Διαχειρίσεως τοῦ Ταμείου τῆς Εφορείας Πολυγύρου γιὰ τὰ σχολικὰ ἔτη 1912/13-1913/14 καὶ β) ἐτήσιοι μισθοὶ διδασκάλων καὶ ἀγροφυλάκων γιὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1913/14.

72. Βιβλίον Ταμείου, σσ. 15 καὶ 16.

των δασκάλων με αναλυτικούς πίνακες για το σχολ. έτος 1913-1914 ο Κ. Πετρίδης με 7.280 γρόσια (70 λίρες Τουρκίας)⁷³. Η παρουσία του Πετρίδη στον Πολύγυρο κατά το σχολ. έτος 1913-14 τεκμηριώνεται και από το γεγονός ότι τότε ο γιος του Πέτρος σε ηλικία 8 ετών φοιτούσε στην Γ' τάξη⁷⁴ της Αστικής Σχολής Πολυγύρου, όπως μας πληροφορεί το «*Μαθητολόγιον*»⁷⁵ και ο «*Γενικός Έλεγχος*»⁷⁶ της Σχολής.

Τον Ιούλιο του 1915 βρίσκεται στον Πολύγυρο, αφού υπογράφει σ' έγγραφο ως «*ἀναπληρωτής τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτ. Σχολ. Χαλκιδικῆς*». Το έγγραφο αυτό, με αριθμό πρωτοκόλλου 532 και το χαρακτηρισμό «*λίαν ἐπεῦγον*», που βρίσκεται στο Αρχείο Σαραφιανού⁷⁷, έχει ως εξής:

*«Ἐν Πολυγύρῳ τῇ 26ῃ Ἰουλίου 1915
Πρὸς τὴν σχολικὴν Ἐπιτροπὴν Λιαριγκόβης*

Γνωμοδοτήσατε παρακαλοῦμεν τὸ ταχύτερον, ἂν δέχεσθε τὸν διορισμὸν Παύλου Συργιάνη τέως διευθυντοῦ Ἴσβόρου, ἀντὶ τοῦ Βαφειάδου μετατεθησομένου. Ἡ ἀπάντησίς σας θὰ εἶνε δεχόμεθα ἢ ὄχι καὶ δεόν νὰ σταλῆ μὲ τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ταχυδρομεῖον, ἵνα μὴ ἀποφασίσωμεν ἄνευ τῆς γνωμοδοτήσεώς σας.

*Ὁ ἀναπληρωτής τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ
τῶν δημοτ. Σχολ. Χαλκιδικῆς
Κ. Πετρίδης*

Ἵ.Γ. Ἀπαντήσατε ἀπλῶς δι' ἐνὸς «δεχόμεθα» ἢ «ὄχι» καὶ ὄχι διὰ μακροῶν, ἵνα μὴ χρονοτριβῶμεν. Ὁ ἴδιος».

Δε γνωρίζουμε αν εργάστηκε αποκλειστικά στα Γραφεία της Επιθεώρησης των Δημοτικών Σχολείων Χαλκιδικής και για πόσον καιρό ή αν παράλληλα ασκούσε και διδακτικό έργο στα Σχολεία του Πολυγύρου (ίσως μέχρι και το σχολ. έτος 1916-1917). Η παρουσία του Πετρίδη στον Πολύγυρο κατά το σχολ. έτος 1914-15 τεκμηριώνεται (ίσως) και από το γεγονός ότι τότε ο γιος του Πέτρος σε ηλικία 9 ετών φοιτούσε στην Δ' τάξη της Αστικής Σχο-

73. Βιβλίο Ταμείου, σ. 30.

74. Πουθενά δεν αναγράφεται φοίτησή του στη Β' τάξη (από την Α' τάξη προάγεται στη Γ' τάξη!).

75. Μαθητολόγιον, φ. 122.

76. Γενικός Έλεγχος, φ. 58.

77. Περίληψή του βλ. Δημ. Θ. Κύρου, Καταγραφή Αρχείων-Παρουσίαση Εγγράφων, ΚΑ' (4). Κατάλογος Εγγράφων Αρχείου Λυσιμάχου Σαραφιανού, ό.π., τ. 42 (1999), σ. 4 (αρ. 85).

λής Πολυγύρου, όπως μας πληροφορεί το «Μαθητολόγιον» της Σχολής, που αναφέρεται πιο πάνω⁷⁸.

Από τις 31 Δεκεμβρίου 1917 έως τις 20 Μαρτίου 1921 χρημάτισε Διευθυντής του Ημιγυμνασίου Λιαριγκόβης (Αρναίας). Ανέλαβε ως δευτεροβάθμιος ελληνοδιδάσκαλος και αποχώρησε ως πρωτοβάθμιος διδάσκαλος. Την πληροφορία παίρνουμε: α) Από το «Βιβλίον Πράξεων τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἡμιγυμνασίου Λιαριγκόβης» (1915-1940)⁷⁹, β) από το ανέκδοτο Ημερολόγιο του Λιαριγκοβινού Γεωργίου Π. Γεωργιάδη, το οποίο καταγράφει τα πολιτικοστρατιωτικά γεγονότα που συνέβησαν στη Λιαρίγκοβη, κυρίως, αλλά και στην άλλη Ελλάδα από το 1916 έως το 1924⁸⁰ και γ) από το Αρχείο Σαραφιανού (1859-1925)⁸¹. Από την πρώτη πηγή διαβάζουμε στις Πράξεις παραλαβής υπηρεσίας του Ημιγυμνασίου κ.λ.π. (1917)⁸² και παράδοσης της Διεύθυνσης του Σχολείου κλπ. (1921)⁸³ από τον Κ. Πετρίδη τα παρακάτω:

«Πρᾶξις 29

Σήμερον 31 Δεκεμβρίου ἡμέραν Κυριακὴν ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ἡμιγυμνασίου Λιαριγκόβης τοῦ χιλιοστοῦ ἔννεακοσιοστοῦ δεκάτου ἑβδόμου ἔτους ὁ ὑπογεγραμμένος Δημήτριος Τσιολάκης Α'βάθμιος ἑλληνοδιδάσκαλος παρέδωκα τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἡμιγυμνασίου, τὸ ἀρχεῖον, τὰ σχολικὰ σκεύη καὶ ἐπιπλα, τοὺς χάρτας κ.τ.λ. ... εἰς τὸν Κ. Πετρίδην Β'βάθμιον ἑλληνοδιδάσκαλον...

Ὁ παραδὸς

Α. Τσιολάκης

(σφραγίδα)

Ὁ παραλαβὸν

Κ. Πετρίδης» (Εικ. 5).

«Πρᾶξις 49

Ἐν Λιαριγκόβῃ καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ἡμιγυμνασίου σήμερον εἰκοστὴν Μαρτίου ἡμέραν Σάββατον τοῦ χιλιοστοῦ ἑνακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ πρώτου

78. Μαθητολόγιον, φ. 135. Κατὰ τὸ ἐπόμενο σχολικὸ ἔτος (1915/16) δεν φέρεται εγγεγραμμένος στο ἴδιο Μαθητολόγιο.

79. Ο Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 18,5×25,5 εκ., καὶ ἔχει 186 σελίδες. Βρίσκεται στο Αρχεῖο του Ενιαίου Λυκείου Αρναίας. (Από την πηγή αὐτὴ παίρνει την πληροφορία καὶ ἡ *Ηλ. Παπαθανασίου*, ὁ.π., σ. 139).

80. Το Ημερολόγιο εἶναι χειρόγραφο, ιδιόγραφο καὶ γραμμένο με μολύβι. Ἴχει 99 σελίδες καὶ στάχωση με χάρτινες πινακίδες. Βρίσκεται στο Αρχεῖο μου (δωρισμένο ἀπὸ τον εγγονό του Γεώργιο Κ. Γεωργιάδη).

81. Βλ. σημ. 29.

82. Βιβλίον Πράξεων..., σ. 22.

83. Βιβλίον Πράξεων..., σ. 35-36.

Βιβλίον Πράξεων

τοῦ πρακτικοῦ τοῦ Ἡμιγυμνασίου
Λιαριγκόβης

15^η Οὐλμβρίου 1915

Κεφάλαιον 29

Σήμερον 31 Δεκεμβρίου ἐπέθεσαν Κυριακὴν ἐν
 τῷ γυμνασίῳ τοῦ Ἡμιγυμνασίου Λιαριγκόβης, τὰς ἐπι-
 καταστάσεις διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιτελεσθησάντων
 Δημοτῶν Τετρακτίων Α' βαθμοῦ ἡ ἑλληνικὴν διδασκαλίαν κατὰ
 δυνάμειν τῆς προεδρίας τοῦ Ἡμιγυμνασίου, τὸ εἶρξαι τὰ
 ἀπογευματινὰ μαθητῶν ἐπιπλέον τῶν χαρτῶν καὶ τῶν ἡμερησίων
 μερῶν ἀναγράφουσαν ἐπὶ ἐπιπέδῳ 28 καὶ ἡμερησικῶν
 5 ἡμερῶν πρᾶξιν, πρὸς ἐκτέλεσιν ἀφ' ἑαυτῶν διδασκῶν, ἡ
 πρὸς ἐκτέλεσιν ἀφ' ἑαυτῶν διδασκῶν, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν
 5 καὶ 6 βαθμοῦ ἡ ἑλληνικὴν διδασκαλίαν.
 Ἐπί τῃ παρ' ἐδωκομένῳ καὶ τῶν τετρακτίων, τῶν μαθητῶν καὶ
 διὰ τῶν τετρακτίων τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν τετρακτίων τῶν γυναικῶν
 ἐξελθόντων.

ἡ παραβάν
Κ. Πετρίδης

168

Ὁ δὲ διευθυντὴς
 Κ. Πετρίδης
 Διευθυντὴς

ἡ παραβάν
Κ. Πετρίδης

5. Πρακτικὸ ἀνάληψης διευθυντικῶν καθηκόντων ἀπὸ τοῦ Κ. Πετρίδη στο Ἡμιγυμνάσιο Λιαριγκόβης.

ἔτους ὁ ὑποφαινόμενος Κωνσταντῖνος Π. Πετρίδης ἀ' |βάθμιος διδ|λος μετα-
τεθείς εἰς τὸ ἐν Πολυγύρῳ Γυμνάσιον παρέδωκε εἰς τὸν β' |βάθμιον ἑλληνο-
διδάσκαλον κ. Δημήτριον Τσολάκη τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σχολείου μετὰ τοῦ ἀρ-
χείου τοῦ ἡμιγυμνασίου, τῶν διδακτικῶν ὀργάνων, ἐπίπλων καὶ σκευῶν, βι-
βλίων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων...

Ἐφ' οἷς συνετάγη ἡ παρούσα πράξις καὶ ὑπογράφεται ὡς ἔπεται.
ὁ παραδούς ὁ παραλαβὼν
Κ. Π. Πετρίδης (σφραγίδα) Δ. Τσολάκης

Στις 21 Ιουνίου 1919 ἐγίνε στη Λιαρίγκοβη ἡ θεμελίωση τοῦ Ι. Ναοῦ
των Ἀγίων Αναργύρων, κατὰ τὴν ὁποία μίλησε «ἐπικαίρως» ὁ Διευθυντής
τοῦ Ἡμιγυμνασίου Κ. Πετρίδης. Γράφει σχετικὰ ὁ Γ. Γεωργιάδης (δευτέρα
πηγή)⁸⁴: «Λόγος ἐγκωμιαστικὸς τοῦ διευθυντοῦ κυρίου Πετρίδη ἐπὶ μίαν
ᾠραν διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ νέου ναοῦ τῶν ἁγίων Αναργύρων
καὶ πολλὰ θαύματα. Ὁμίλησεν περὶ τῶν θαυματουργῶν ἁγίων, ὅπου ὄχι μό-
νον ζῶντες ἐθαυματουροῦσαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον καθεκάστην ἡμέραν
δίδουν τὴν ὑγείαν εἰς ἐκείνους ὅπου εἰσέρχονται μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας
εἰς αὐτούς, νύκτα καὶ ἡμέρα ἀκοίμητοι στέκουν εἰς τὸ νὰ θεραπεύουν πᾶσαν
νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. Ὁλη ἡ διάρκεια, ὁ ἁγιασμός, ὁ ἀσπασμός, ὁ λόγος
καὶ τὰ κεράσματα διήρκεσαν 3 ὥρας καὶ κατόπιν διέλυσεν καὶ ἀμέσως ὁ ἀρχι-
τέκτων καὶ οἱ κτίσται ἔβαλαν θεμέλιον».

Ἀπὸ τὴν τρίτη πηγή (Ἀρχεῖο Σαραφιανού) ἀποσπούμε το παρακάτω
ἐγγραφο⁸⁵, που υπογράφει ὁ Κ. Πετρίδης:

«Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον ἱατρὸν
Κον Γρηγόριον Σαραφιανὸν

Ἐπειδὴ, ὡς γνωρίζετε, ἔχω ἐντολὴν ἐκ μέρους τῶν προϊσταμένων ἀρ-
χῶν νὰ ζητῶ τὴν γνωμοδότησιν ὑμῶν ἐν περιπτώσει ἐπιδημικῆς τινος νόσου,
λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς θερμοῦς, ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ γνω-
ματεύσητε ἂν ἔνεκα τῆς ὑπαρχούσης ὀστρακιάς, δέον νὰ διακοπῶσι τὰ μαθή-
ματα τοῦ ἡμιγυμνασίου καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον.

Μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς καὶ ὑπολήψεως.

Ὁ Διευθυντής τοῦ ἡμιγυμνασίου
Κ. Π. Πετρίδης (σφραγίδα)

Ἐν Λιαριγκόβη τῇ 20 9/βριου 1920» (Εἰκ. 6).

84. Ημερολόγιο, σ. 49.

85. Περιλήψή του βλ. Δημ. Θ. Κύρου, Καταγραφή Ἀρχείων, ΚΑ' (5). Κατάλογος
Ἐγγράφων Ἀρχείου Λυσισμάχου Σαραφιανού, ὁ.π., τ. 44 (1999), σ. 6-7 (αρ. 116).

Προς
 τὸν Ἐφορὴν τὸν ἰατρικὸν τῆς
 Σοφῆς Σαραφισσῆς.

Ἀριθ. πρωτ. 51

Ἐπειδὴ, ὡς γνωρίζετε, ἔχων ἰσορροπία
 ροῦς τῶν προϋποθέσεων ἀποφασίζω νὰ βρῶ
 τὴν γνωμοδότησιν ὑμῶν ἐν πε-
 ρὶ πλῶσι ἐπιδημίας τῆς νόσου
 γαμθάνου τῆς δερμῆς νὰ παραταχθῶ-
 σω ὑμᾶς δερμῆς, ὅπως ἐπαρῆθη δὲ
 νὰ γνωματεύσῃτε ἀν' ἐκείνη καὶ ἐπε-
 χούσῃ ὁσβραμῆς, διὸν νὰ διαμοσι-
 οῦσιν ἀμαθῆματα τοῦ ἡμιγυμνασίου
 καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον

Μετ' ἐξουσιοτῆτος ὑποκείμενος
 ὁ Διευθυντὴς τοῦ ἡμιγυμνασίου

Κ. Π. Πετρίδης

Ἐν Λαογραφίᾳ τῆς
 20 9) Ἰουλίου 1920

6. Ο δ/ντὴς του Ἡμιγυμνασίου Λαογραφίης Κ. Π. Πετρίδης ζητεῖ γνωμάτευση ἀπὸ
 τον ἰατρὸ Γρηγόριο Σαραφισσῆ.

Πρέπει νὰ σημειωθῆι ἐδῶ ὅτι κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα που δίδασκε στο Ἡμι-
 γυμνάσιον Ἀρναίας (1917/18-1920/21) ὁ γιος του Πέτρος ζούσε με τὴ μητέ-
 ρα του στον Πολύγυρο καὶ φοιτοῦσε στο «ἑξατάξιον ἐν Πολυγύρῳ Γυμνάσιον»
 (τάξεις Α'-Δ'), ὅπως μας πληροφοροῦν το «Μαθητολόγιον» (1915-1937)⁸⁶

86. Ο Κώδικας εἶναι χειρόγραφος, διαστ. 30×44,5 εκ., καὶ ἔχει 250 φύλλα. Βρίσκεται
 στο Ἀρχεῖο του Ἐνιαίου Λυκείου Πολυγύρου. Οἱ σχετικὲς πληροφορίες αναγράφονται
 στα φφ. 18, 34, 38 καὶ 49 ἀντίστοιχα.

και ο «Γενικός Έλεγχος Ἀποτελέσματος ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τοῦ ἐν Πολυγύρω ἑξατάξ. Γυμνασίου» 1915-1942)⁸⁷.

Από το Μάρτιο του 1921 μέχρι το τέλος του σχολ. έτους 1922-1923 (τουλάχιστο) ο Κ. Πετρίδης δίδαξε στο Γυμνάσιο Πολυγύρου. Την πληροφορία αυτή παίρνουμε από το «Βιβλίον Πράξεων τοῦ Ἡμιγυμνασίου Λιαριγκόβης» και συγκεκριμένα από την Πράξη 49/21-3-1921, που αναφέρθηκε πιο πάνω (όπου, δηλ., αναγράφεται ότι ο Πετρίδης μετατέθηκε στο Γυμνάσιο Πολυγύρου). Ο γιος του Πέτρος, έχοντας στο διάστημα αυτό και τους δύο γονείς του, συνέχισε τη φοίτησή του στο Γυμνάσιο Πολυγύρου (τάξεις Ε΄-ΣΤ΄) μέχρι το σχολ. έτος 1922-23, όπως μας πληροφορούν το «Μαθητολόγιον»⁸⁸ και ο «Γενικός Έλεγχος...»⁸⁹ του Σχολείου.

Στους παραπάνω δύο σχολικούς κώδικες, όπως είναι εγγεγραμμένος ο Πέτρος Πετρίδης, στη στήλη «επάγγελμα πατρός» (σχολ. έτη 1917-1923) αναγράφεται η ένδειξη «Διδάσκαλος» (στην Α΄ τάξη) και «Έλληνοδιδάσκαλος» (στις υπόλοιπες τάξεις), ενώ δύο φορές στη στήλη «Παρατηρήσεις» αναγράφεται η ένδειξη «υιός έλληνοδιδασκάλου» ή «υιός διδασκάλου ἐν ἐνεργεία».

Πληροφορία προφορική⁹⁰ αναφέρει ότι ο Κ. Πετρίδης συνέχισε να διδάσκει στο Γυμνάσιο Πολυγύρου μέχρι το τέλος της εκπαιδευτικής του υπηρεσίας (υποθέτουμε ως το 1930). Πέθανε στον Πολύγυρο στις 10-8-1940⁹¹.

87. Ο Κώδικας είναι χειρόγραφος, διαστ. 30×45, και έχει 208 φύλλα. Οι σχετικές πληροφορίες αναγράφονται στα φφ. 8, 15, 21 και 27 αντίστοιχα.

88. Μαθητολόγιον, φ. 58 και 77.

89. Γενικός Έλεγχος..., φ. 33 και 38.

90. Την πληροφορία μου έδωσε ο εγγονός του κ. Κωνσταντίνος Πετρίδης (βλ. Γενεαλογικό δέντρο).

91. Την πληροφορία πήραμε από το Ληξιαρχείο του Δήμου Πολυγύρου.

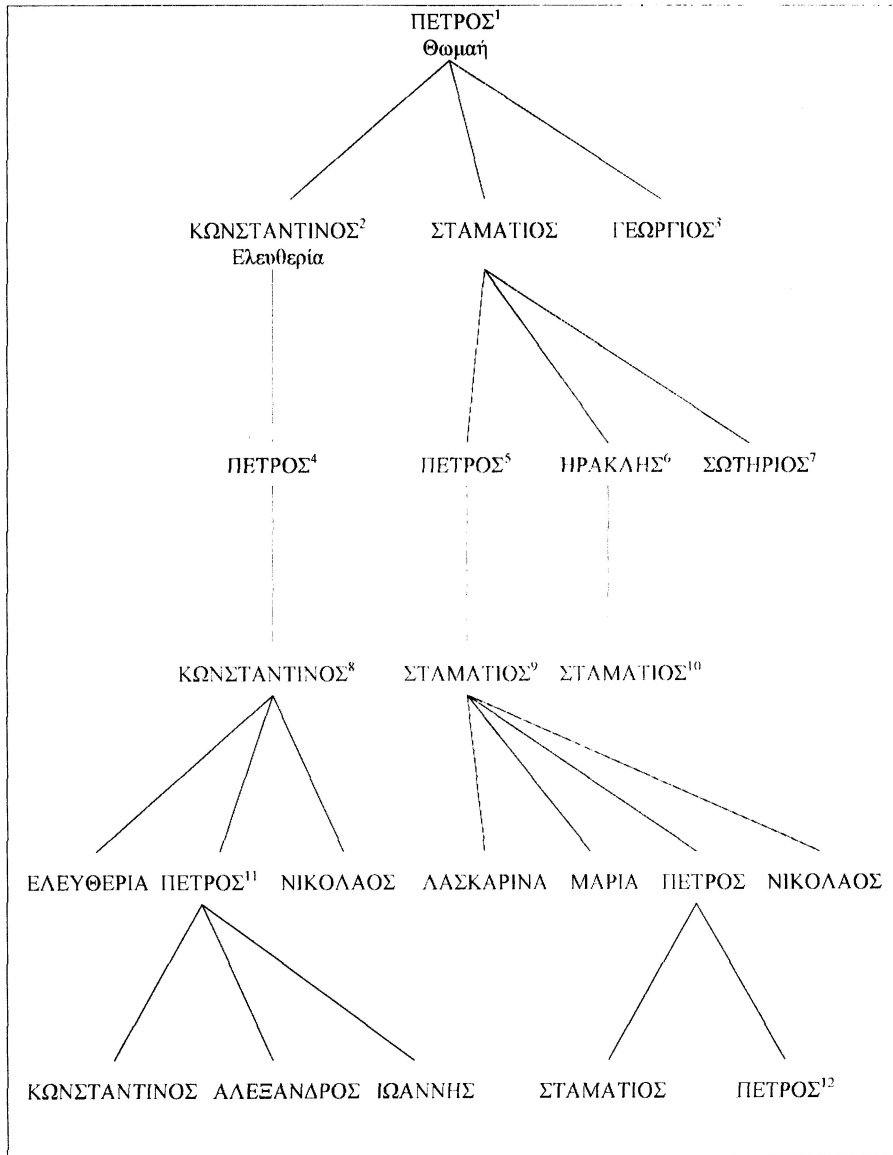

Αστική Σχολή Διαρβκόβης, όπου δίδαξε ο Κ. Πετρίδης.

Ο ιερός ναός του Αγ. Στεφάνου Αγραίας όπου υπηρέτησε ως ψάλτης ο Κ. Πετριδής.

Το γενεαλογικό δένδρο της οικογένειας Κ. Πετρίδη.

